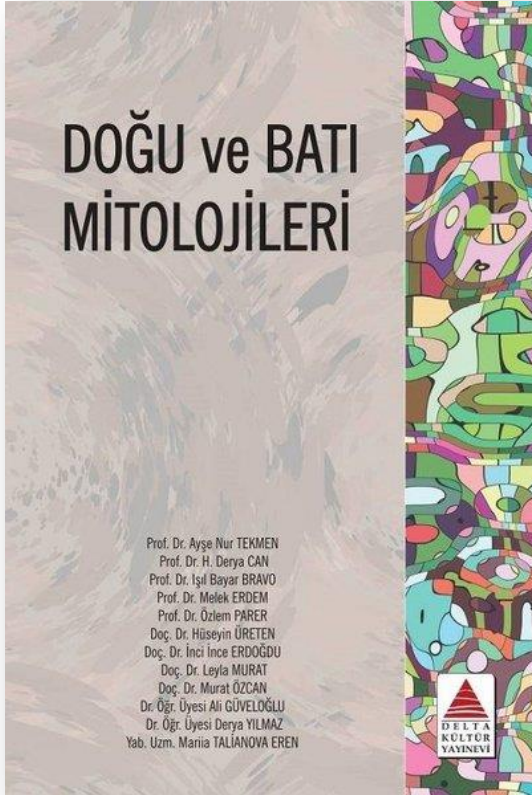

Ayşe Nur TEKMEN vd. (2018). Doğu ve Batı Mitolojileri. (Editörler: Esra KÖKDEMİR, Ayşe Gül FİDAN). Ankara: Delta Kültür Yayınevi. 206s., ISBN: 978-605-226-757-8.

Hüseyin ÜRETEN*

Değerlendirme çabasına girişeceğimiz bu eser, proje yürütücüsü Dilek BALKAN'ın da kendi ifadesiyle Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi mezunları olan ve birçoğu hala aynı fakültenin ilgili bölümlerinde, çok azı da başka üniversitelerde kendi alanlarına ilişkin bölümlerde akademik hayatına devam eden, akademik anlamda uzman kişilerin kaleme aldığı "Doğu Batı Mitolojileri" başlığından oluşmaktadır.

Delta Kültür Yayınevi tarafından çıkan ve "Doğu Batı Mitolojileri" ana başlığı altında tasarlanan kitap, esasında kendi alanında uzman kişilerin kaleme aldığı başlıklardan anlaşılacağı üzere, **Giriş** hariç **X Bölüm**dür.

"Felsefede Mitolojinin Yeri Üzerine" başlığı altında karşımıza çıkan **Giriş** (s. 7 - 13) bölümünde Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Felsefe Bölümü öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Işıl BAYAR BRAVO, felsefe ile ilgilenen kimi

düşünürlerin hatta kimi filozofların, *logosa* dayalı felsefi düşünme başladıktan sonra *mitos*larla düşünme geleneğinin ortadan kalktığı yollu değerlendirmeleriyle sıklıkla karşılaşıldığını ancak felsefe tarihine bakıldığında verilen Platon örneğinde de görüleceği üzere, kopuşlara ilişkin bu tür kesin ifadelerin çok da yerinde görünmediğini söylemektedir.

Bilindiği üzere, insanlar tarih boyunca *mitos*lar üzerine düşünmüş, kendilerini anlamak ve ifade edebilmek için onlar üzerine çalışmalar yapmış, onları düşünceleri anlatmada bir araç olarak kullanmıştır. Felsefede de filozofların bir kısmı *mitos*ları, insanı insana göstermek, insanı anlamak için kullanmıştır. Buna karşın, felsefenin *logosa* dayalı bir düşünme biçimi olduğunu, *logosa* dayalı düşünme biçiminin kullanılmaya

Kitap Değerlendirme

Makale Gönderim Tarihi: 26.03.2019; Yayına Kabul Tarihi: 01.05.2019

* Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü ve Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, AYDIN, ORCID: 0000-0001-5633-7102, E-posta: hureten@adu.edu.tr

başlanmasıyla birlikte, *mitos*lara yer olmadığını düşünen pek çok filozof da olmuştur. Onlara göre insan, felsefi düşünmeye ancak *mitos*larla düşünme biçimini aştıktan sonra geçmiştir; felsefe yapılacaksa, *mitos*larla düşünmeyi bir kenara bırakmak gerekir.

Ancak *mitos*ları, insanların hem içine doğdukları toplumu hem de doğayı anlamak için kendilerini onlarla özdeşleştirerek ürettikleri önemli birer toplumsal ve kültürel öge olarak görmek yerinde olacaktır.

İşte bu nedenle *mitos*ları sadece duyguların anlatıldığı tekil anlatı biçimleri olarak ele almak yanılıdır. Çünkü *mitos*larda ortaya konan duygular, neredeyse tüm insanlara ortak olan imgelere dönüşmüş, yani nesnelleşmiş haldedir. Bu bakımdan temeldir. Kısacası, *mitos*lar felsefe de dâhil olmak üzere bütün düşünsel etkinliklerde, geçmişte olduğu gibi bugün ve gelecekte de var olacak gibi görünmektedir.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere, kitap *Giriş* bölümünün ardından *X Bölüm* altında tasarlanmıştır. “*İslamiyetten Önce Arap Mitolojisi*” (s. 15 – 24) *I. Bölüm*’dür. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arapça Mütercim-Tercümanlık Bölümü’nde görev yapmakta olan Sayın Doç. Dr. Murat ÖZCAN, bu bölümde çalışmanın başlığından da anlaşılacağı üzere, tarihte bulunan en eski, büyük ve günümüzde de varlığını sürdüren milletlerden birisi olan Arap milletinin İslamiyet öncesi mitolojisi hakkında önemli bilgiler vermektedir.

ÖZCAN, söz konusu bölümde, Arap milleti hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra “İslamiyetten Önce Araplarda Din” alt başlığı altında da Cahiliye Dönemi’nde yaşayan Arapların tanrıları, putları, inançları hakkındaki bilgileri bizlerle paylaşmaktadır. Örnek vermek gerekirse, Cahiliye Dönemi Araplarında güneşe tapınmanın başlangıcı milattan önceki zamanlara kadar uzanmaktadır. Yazar, bu bölümde “Kahramanlar”, “Tanrı Olduğuna İnanılan Putlar” ve “Tabiatüstü Varlıklar” başlığı altında ise Arap Mitolojisinin Figürlerini tanıtmaktadır.

II. Bölüm’ün yani “*Çin Mitolojisi*” (s. 25 – 37) bölümünün yazarı ise Doç. Dr. İnci İnce ERDOĞDU’dur. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Sinoloji Anabilim Dalı’nda görev yapan ERDOĞDU, Çin Mitolojisi başlığı altında Çin’de insanın yaratılış mitolojisini, insanın doğa ile mücadelesini anlatan mitolojileri ve özverili olma, fedakârlık etme erdemlerini öne çıkaran mitolojileri anlatmaktadır.

Çin mitolojisi, Çin halk ve kültürünün biriktirdiği mitolojik ve efsanevi söylence, inanç ve tarih anlayışının bütünüdür. Çin mitolojisinde yer alan birçok anlatı Çin’in günlük yaşamında bayramlar, geleneksel Çin tıbbı, edebiyat ve alışkanlıklar gibi sayısız alanda karşımıza çıkar. Yazarın da belirttiği üzere, hemen belirtelim ki, Çincenin ve Çin Uygarlığının üç temel özelliği vardır. Bunlar: derinlik, genişlik ve sadeliktir.

Bu cümleden olmak üzere, Çin Uygarlığını anlamak için derin, geniş ve sade bir kavrayış gücüne sahip olmak gerekir. Bir başka deyişle, Çin’i anlamak için Çin kültürünü yakından tanımamız gerekmektedir. Çin kültürünü en güzel yansıtan Çin mitolojilerini bilmek bize Çin düşünce sistemi hakkında çok şey kazandıracaktır. Dolayısıyla Çin mitolojisine baktığımızda bu erdemlerin öykülerde sıklıkla işlendiğini de görmekteyiz. Nitekim Çin mitolojilerinde adaletli olma, doğru olma, adil davranma konuları işlenir. Bu erdemleri uygularken incelik konusu da sıkça vurgulanır. Çin’de klasik kitaplarda “iyi insan ol ama incelle” vurgusu yapılmaktadır.

Kitapta yer alan *III. Bölüm*, “*Yunan Mitolojisi Ne Anlatıyor?*” (s. 39 – 54) başlığını taşımaktadır. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

öğretim üyesi Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ali GÜVELOĞLU, bu bölümde bize Yunan mitolojik sistemini baştan sona anlatmanın bu boyuttaki bir çalışmanın amacı olamayacağını, tanrı, tanrıça ve kahramanların soy ağaçlarını ve birbirleriyle bağlantılarını açıklamanın da günümüz için demode bir çalışma olacağını belirterek, artık mitolojiyi anlatmak yerine anlamlandırmaya çalışacağını söylemektedir. Kısacası, GÜVELOĞLU, çalışmasında “Toprak Ana’dan Savaşçı Baba’ya”, “Tanrısal Özellikler & İnsani Boyutlar”, “Kahraman, Tanrı ve Tanrısal Kahraman” başlıkları altında klasik Yunan mitolojisini anlamlandırma gayreti içinde olmuştur.

GÜVELOĞLU’nun da yazdığı üzere, mitolojik öyküler tek bir seferde bir kişinin eliyle yazılmadığı gibi bu öykülerin yorumları da bir oturuşta yapılamaz, zamanın getirdikleri ve gereklilikleri doğrultusunda sık sık yeniden ele alınıp yorumlanmaları gerekir. Kusursuz bir örüntü içinde birbirine bağlanmış tanrıların hiçbiri kusursuz değildir, onlar insan aklından çıkan kusurları paylaşırlar. Buna karşın ölümsüz bir yaşam sürerler. Tanrıların ölümsüzlüğü aslında onların temsil ettiği güçlerin ölümsüzlüğü anlamına geliyordu, yani Zeus ölümsüz olunca onun temsil ettiği adalet, Demeter ölümsüz olunca da onun yönetimindeki doğa ölümsüz oluyordu. Hades’in ölümsüzlüğü insanlara ölümü hatırlatmak içindi. Aphrodite ve onun haylaz oğlu Eros aşkı ve sevgiyi temsil ettiği için bu ikisinin ölümsüz bir yaşamla kurgulanmış olması da aşkın ve sevginin her zaman var olacağı anlamına geliyordu. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

“*Hint Mitolojisine Genel Bir Bakış*” yani **IV. Bölüm** (s. 55 – 68) de yine alanında uzman bir başka akademisyen tarafından kaleme alınmıştır. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Hindoloji Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Sayın Prof. Dr. H. Derya CAN, çalışmasında Vedik Dönem ve Epik Dönem olarak iki başlık altında ele alınan Hint mitolojisinin bu her iki dönemi üzerinde durmaktadır.

CAN, Vedik Dönemi’ni şöyle anlatmaktadır: Vedik Dönemi’nin ilk yazınsal dönemi olan Samhitalar aynı zamanda bu döneme adını veren Vedalar’dır. Vedalar’ın ne zaman ve nasıl ortaya çıktıkları konuyla ilgili kesin bir kanı yoktur. Ancak bu dönem hakkında yapılan araştırmalar, bunların yaklaşık olarak MÖ 1500 ve 1000 yılları arasında meydana gelmiş olduklarıdır. Hatta onların daha eski dönemlerde de var olduğu tahmin edilmektedir. Hindular’ın hayatlarında önemli bir yeri olan Vedalar, ilk olarak sözlü yayılmış, daha sonra yazıya geçirilmiştir. “Bunların uzun süre sözlü olarak yayılması, o dönem de Hintlilerin sözlü geleneği yazılı gelenekten daha güvenilir bulmalarıdır. Bu nedenle de Vedalar şrti “ışitme, duyma” olarak ifade edilir.

Veda kelimesi etimolojik açıdan Sanskrit vid “bilmek” fiil kökünden türemiş “bilgi” anlamına gelir. Bu bilgi; kurban törenleri, dini ritüeller ve özellikle de sonsuz bilgiyi ifade etmektedir. İlahilerden meydana gelen bu büyük eserdeki ermişlerin, kendi isimlerini taşıyan ilahileri kendilerinin söylediği kabul edilir.

CAN, Hint mitoslarının en renkli olduğu Epik Dönem başlığı altında ise destanlar ve Puranalar hakkında bilgi vermektedir. CAN’ın da dediğine göre, Hintlilerin hayatında önemli bir rol oynayan üç büyük destan mevcuttur. Bunlar: Ramayana Destanı, Muhabharata Destanı ve Harivamşa Destanı’dır. Bu üç büyük destan için W. Ruben şöyle söylemektedir: “*Hintliler, üç büyük epopelerini yani Ramayana, Mahabharata ve Harivamşa’yı özel bir isimle anarlar: Onların epopelere verdikleri bu ismi ‘evvel zaman içinde’ diye çevirmemiz gerekir.*” Bu üç büyük destan, gerçekten de Hintliler tarafından sevilen kahramanlara aittirler ve epik vezinle yazılmışlardır. Yazarları mitolojik olan destanlar, Vishnu dinine ve mitolojisine aittirler.

Puranalar ise Şiva ve Vishnu inançlarını yayan ve destekleyen eserlerdir. Purana kelimesi Puranam akhyanam yani eski öyküler anlamına gelmektedir. Puranalar, Hinduizm dinine ait metinlerdir. Bu eserlerin Hint Edebiyatı'ndaki yerini tam olarak söylemek mümkün değildir. Puranalar konuları işleyiş açısından destansı bir özellik taşırlar. Nitekim Mahabhrata'nın birçok bölümü, Ramayana'nın bazı bölümleri, Harivamşa'nın ise tamamının Purana olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Puranalar içinde yer alan bazı mitosların kökenleri de Rgveda ve Brahmanalar'a dayanmaktadır.

V. Bölüm, "Japon Mitolojisi –Kami'lerin Dünyası-" (s. 69-77), Ankara Üniversitesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Japon Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEK tarafından kaleme alınmıştır. Japon mitolojisi, TEKMEK'in de belirttiği üzere, tamamı Nara Dönemi'nde (710-794) yazılmış Kojiki, Nihon shoki ve Fudoki eserlerinde betimlenmektedir.

TEKMEK, mitolojilerde, genellikle öncelikle tanrıların varoluşu, sonra tanrıların "insanoğlu"nun dünyasını oluşturduğunu belirterek, Japon Mitolojisi'nin de bu şekilde geliştiğine dikkat çekmektedir.

Ayrıca TEKMEK, bu çalışmada "Yerin ve göğün oluşumu", "Adaların doğuşu", "Kami'lerin doğuşu", "Amaterasu'dan İmparator Jinmu'ya" ve "Japon Mitolojisi ve Anime Dünyası" alt başlıklarının yardımıyla Kojiki eserini temel alarak Japon mitolojisinin genel hatlarını bize aktarmaya çalışmaktadır. Çünkü Japon mitolojik öğelerine en çok yer veren Kojiki eseridir.

Kitapta ilgi çeken bölümlerden bir tanesi de **VI. Bölüm**'de karşımıza çıkan "Hitit Mitolojisi" (s. 79-96)'dir. Söz konusu bölümün yazarı Sayın Doç. Dr. Leyla MURAT, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Hititoloji Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır.

Hitit Mitolojisi de diğer Eskiçağ toplumlarında olduğu gibi, Hititlerin yaşamında çok büyük öneme sahiptir. Doğrusun söylemek gerekirse, Hitit mitosları konu ve anlatım bakımından çeşitlilik göstermekle birlikte, ne yazık ki Hititlerin kendilerine özgü mitosları yok denecek kadar azdır. Çünkü Hititlerin diğer toplumların yani Hatti, Hurri, Mezopotamya ve Kenan halklarının kültür ve edebiyatından etkilendikleri inkâr edilemez bir gerçektir.

Ancak hemen belirtelim ki, Hitit kültür ve edebiyatının vazgeçilmez mitosları üç grup halinde sınıflandırılmıştır: 1- Hatti/Anadolu Kökenli Mitoslar. 2- Hurri Kökenli Mitoslar ve 3- Mezopotamya ve Kenan Kökenli Mitoslar.

Bu cümleden olmak üzere, MURAT, "Hatti/Anadolu Kökenli Mitoslar" başlığı altında Illuyanka ve Kayıp Tanrı Mitosları, efsanelerine; "Hurri Kökenli Mitoslar" başlığı altında ise Kumarbi Efsanesi'ne yer vermektedir. MURAT, aynı eserin son bölümünde ise yukarıda sözü edilen mitler dışında var olan ve Eskiçağ toplumları tarafından çok sevilen bir motif olan ırmağa çocuk bırakılması ve onların tanrılar tarafından bulunup büyütülmesini anlatan masallara değinmektedir.

Görülüyor ki, Anadolu tarih boyunca Doğu ve Batı kültürleri arasında çok önemli bir konuma sahip olmuştur. Hititler kendilerinden önce Anadolu topraklarında yaşayan Hatti Uygarlığının kültüründen etkilenmiş, kendisi ile çağdaş Mısır, Mezopotamya ve Hurri gibi kültürlerden etkilenmiş ve bu kültürleri etkileyerek çok yüksek bir kültür yaratmışlardır. İşte bu kültürün bir parçası olan söz konusu mitolojik öyküler Mezopotamya'da ilk defa yazılmaya başlamış ve Hurriler aracılığıyla Hititlere geçmiştir. Hititler de bu mitolojik öykülerin kendinden sonra Anadolu topraklarında yaşayan Yunan ve Roma gibi diğer

toplumlara aktarılmasını ve günümüze kadar kültürel bir devamlılığının oluşmasını sağlamışlardır.

Kitapta yer alan **VII. Bölüm**, “Eski Roma Mitolojisi” (s. 97 – 109) başlığını taşımaktadır. Söz konusu bölüm, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’ndan mezun olan ve şimdi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı’nda görev yapmakta olan Doç. Dr. Hüseyin ÜRETEN tarafından yazılmıştır.

ÜRETEN, “Doğu ve Batı Mitolojileri” adını taşıyan kitabın ölçüsüzce büyümesinden kaçınmak adına çalışmasında sadece eski Roma toplumunun dünya görüşünü ve önemli inançlarını temsil eden mitoslarını özet şeklinde sunmaya gayret etmiştir. Dolayısıyla okuyucuların burada bulacakları da eski Roma’da yaşayan insanların mitolojik inançlarıdır.

“Romalı dindar adamdır” cümlesinden hareket ederek Roma dini hakkında ön bir bilgi veren ÜRETEN, Yunan panteonundaki tanrı(ça)ların çoğunu Latince adlar vererek benimseyen Romalıların mitolojisinde Roma’nın kendine özgü iki (kuruluş) mitosunu ele almıştır. Bunlar Roma’nın kuruluşuyla ilgili olan Roma’nın kendine özgü iki mitosudur: Birincisi Romulus ve Remus mitos; ikincisi ise Romalı şair Publius Vergilius Maro’nun Roma’yı yüceltmek amacıyla kaleme aldığı Aeneis destanıdır.

VIII. Bölüm yani “Slav Mitolojisinde Animistik Düşünce ve Büyü” (s. 111-129) başlıklı çalışmanın yazarları ise Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda görev yapan Yabancı Uzman Mariia TALİANOVA-EREN ve Sayın Prof. Dr. Özlem PARER’dir.

Slav paganizmi tarih öncesi çağlara kadar gitmekte ve eski inanç, dünya anlayışı, ritüel ve ayinlere dayanmaktadır. Dünyadaki bütün dinler bu tür anlayışlar üzerinde gelişmiştir. Slav paganizmini incelemeyen Slavların ideolojisini anlamak güçtür. Bu nedenle TALİANOVA-EREN ve PARER, kendilerine ayrılan bu bölümde ‘Animizm’, ‘Güneş’, ‘Yer Ana, Toprak Ana’, ‘Şafak’, ‘Gök, Ay, Yıldırım’ ‘Rüzgâr’, ‘Ateş ve Su’, ‘Slavlarda Büyü’, ‘Şifacılıkla İlgili Büyü’, ‘Kara Büyü’, ‘Aşk Büyüsü’, ve ‘Ziraat-Zanaat Büyüsü’ başlıkları altında Slav mitolojisinde animistik düşünce ve büyü konularını incelemişlerdir.

Söz konusu çalışmanın sonucunda da Doğu Slav grubunu oluşturan Rus, Ukraynalı ve Beyaz Rusların inanışlarıyla ilgili materyallerden elde edilen ilgi çekici sonuçlardan birinin de üç kardeş halk için ortak özelliklerin var olduğunu tespit ettiklerini yazmışlardır. Nitekim bu ortak özellikler, yaşam tarzlarının farklı doğa ve tarihi şartlara rağmen Doğu Slav halklarının aynı damardan gelmelerinden kaynaklanmaktadır.

“Türk Mitolojisi” başlığını taşıyan **IX. Bölüm** ise Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Çağdaş Türk Dilleri ve Lehçeleri Bölümü öğretim üyelerinden Sayın Prof. Dr. Melek ERDEM tarafından yazılmıştır.

Türk mitolojisinde mitler; paylaşılan bir geçmiş, çok manidar, hayatı besleyen bir şimdiki zaman ve önceden kestirilebilir bir gelecek zaman içerisinde, Türk kültürünün mensuplarını birleştirerek uğrunda millet fertlerinin hayatlarını bile gözden çıkarabileceği idealleri, prensipleri, değerleri ve mühim davranışlarının menşeleridir ve Türk milletinin inançlarının ve manevi değerlerinin somut ve anlaşılabilir bir tezahürü olarak ortaya çıkar.

Bu cümleden olmak üzere, Türk mitolojisi; Türk milletinin manevi değerlerini ve inanç sistemini yansıtan ve eski Türk inanışının izlerini taşıyan mitlerle çevrelenmiş bir

bütünlük göster **II. Bölüm**'ün ir. Bu bütünlük içinde, Kök Tengri İnanışı ve Kök Türk Yazıtları, Yakut Dairesi ve Ağaç Motifi, Eski Uygur Dairesi, Saka Dairesi, Hun-Türk Dairesi, Kuzey Hun Türk Dairesi, Güney Hun-Türk Dairesi, Hun Oğuz Dairesi, Türk Moğol Dairesi, Kıpçak Dairesi, Kazak-Kırgız Dairesi, Tatar-Başkurt Dairesi ve Sibiryaya Dairesi yer almaktadır.

Kitapta yer alan son bölüm yani **IX. Bölüm** ise “*Doğudan Batıya Tanrıların Dönüşümü: Tanrıça İnanna Athena’ya Nasıl Dönüştü?*” başlığını taşımaktadır. Söz konusu bölümü, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Sayın Dr. Öğr. Üyesi Derya YILMAZ kaleme almıştır.

Arkeolojik açıdan tanrıların çağlar boyunca dönüşümüne baktığımızda aslında çok karmaşık ilişkiler ağının varlığını anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, Yakınoğu’da ortaya çıkan tanrıların çoğu, doğudan batıya aktarılarak Yunan Dünyası’nda ana özelliklerinin büyük bir kısmını koruyup, adları değişerek çağlar boyunca varlıklarını sürdürmüştür. Gerçekten de doğu kökenli birçok tanrının Yunanlı tanrılar arasında da varlığını sürdürdüğü bir gerçektir. YILMAZ, bu çalışmasında söz konusu dönüşümün genel olarak nasıl olduğunu, dönüşümde Anadolu’nun rolünü; Mezopotamya’da Tanrıça İnanna’nın batıda Yunan Dünyası’nda Tanrıça Athena’ya nasıl dönüştüğü örneği ile değerlendirmektedir. Nitekim doğudan batıya tanrıların dönüşümünde etkiler hem yaratılış mitoslarında hem de tanrıların ikonografisinde çok yoğun bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Ancak burada şu gerçeğin altını çizmekte fayda vardır: Yunanlılar, köklerini doğudan alan birçok tanrı için yeni mitoslar, hikâyeler üreterek bunların Roma’ya aktarılmasını da sağlamışlardır.

Bütün bunlar bize gösteriyor ki, doğa olaylarıyla ve insanlık tarihiyle ilgili hayal ürünü öykülerin toplamı olan mitoloji aslında, tıpkı bilim gibi, insanın evreni ve dünyayı anlama, açıklama çabasının bir ürünü bir bilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Tek bir cümle ile özetlemek gerekirse, Doğu ve Batı Mitolojisi, her şeyi anlamaya çalışan insanoğlunun yaratıcılığının kaynaklarını gözler önüne sermektedir. Çünkü bu kitapta belirli konuların olağanüstü etkisinin gösterildiği ürünler farklı alanlardan bir araya getirilmiş olup bir bütünlük taşımaktadır.

Sonuç olarak, Delta Kültür Yayınevi tarafından 2018 yılı sonunda yayınlanan **Doğu ve Batı Mitolojisi** kitabı üzerine kısa bir değerlendirme yapacak olursak; hem doğu hem de batı mitolojilerine konunun uzmanları tarafından akademik bir perspektiften bakılmıştır. Diğer bir deyişle, değerlendirme çabasına giriştiğimiz bu eser, gerçekten de, yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, *Giriş* bölümü hariç *X Bölüm* barındırmakta ve her bir bölüm, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi mezunu akademisyenler tarafından akıcı ve sade bir dil kullanılarak aktarılmıştır. Eserin mitoloji literatürüne önemli katkılarda bulunacağı şüphesizdir.